

Tussen de lakens, uit de hokjes

seksualiteit en genderdysforie

Anne Maayke Spreeuwers-Starreveld
(zij/haar)

Arts & Seksuoloog NVVS io

Consulent Seksuele Gezondheid NVVS

NVFB-congres 27 maart 2026

Over mij

Anne Maayke Spreeuwers-Starreveld (zij/haar)

Arts-Seksuoloog NVVS io & Consulent Seksuele Gezondheid NVVS

- ▶ Transgenderzorg Utrecht
- ▶ Seksuologiepraktijk Maarssen
- ▶ Gastdocent Seksualiteit

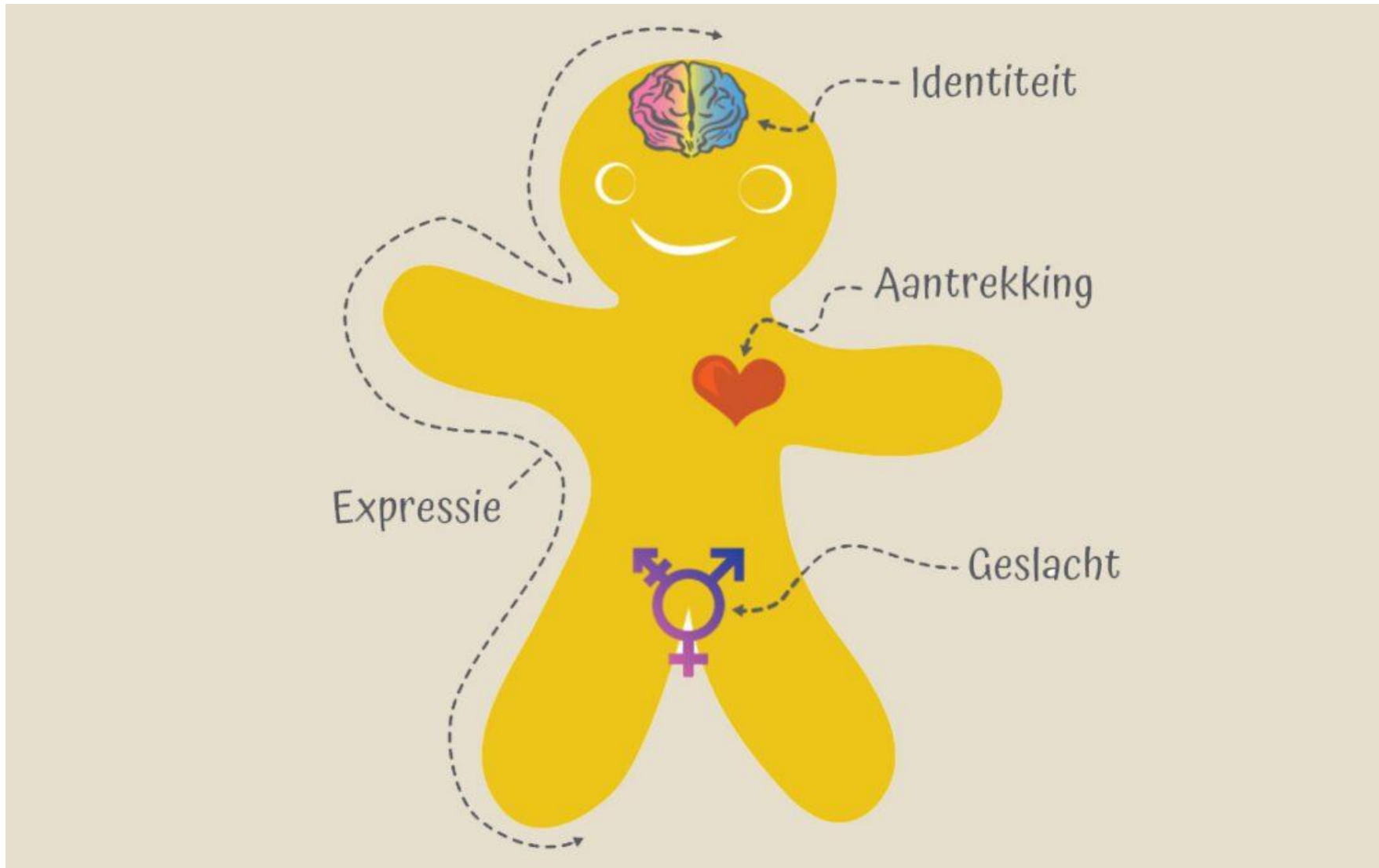

Doelen

- ▶ iets nieuws geleerd of kennis opgefrist
- ▶ Meer handvaten omgang met transpersonen

Wat is
genderdysforie?

Genderbread Person

Termen

- ▶ Trans en cis
- ▶ Toegewezen geslacht bij geboorte
- ▶ Transpersoon
- ▶ Transvrouw
- ▶ Transman
- ▶ Non-binair
- ▶ Genderfluïde
- ▶ Agender
- ▶ Demiboy
- ▶ Demigirl
- ▶ ...

Genderdysforie en seks

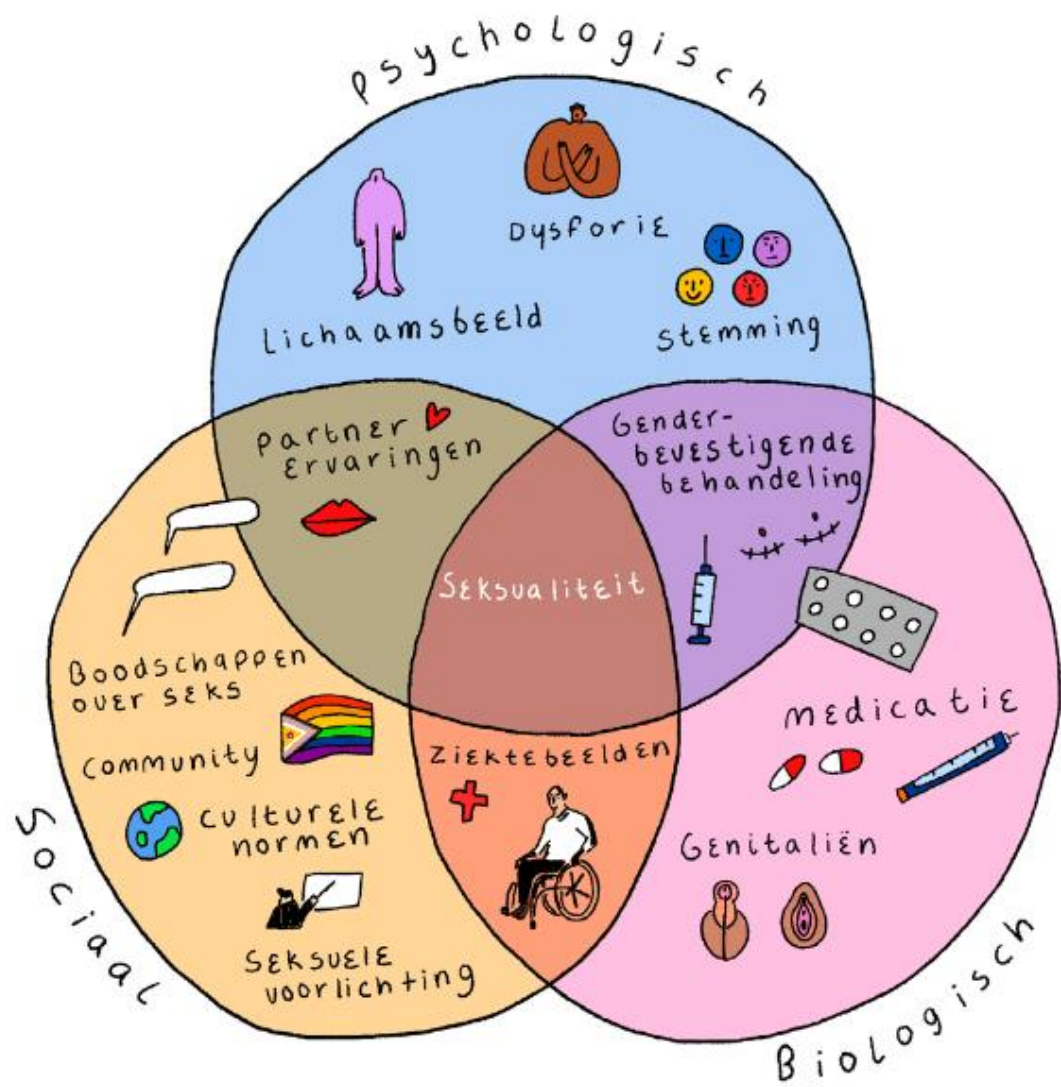

Genderdysforie en seksuele ontwikkeling

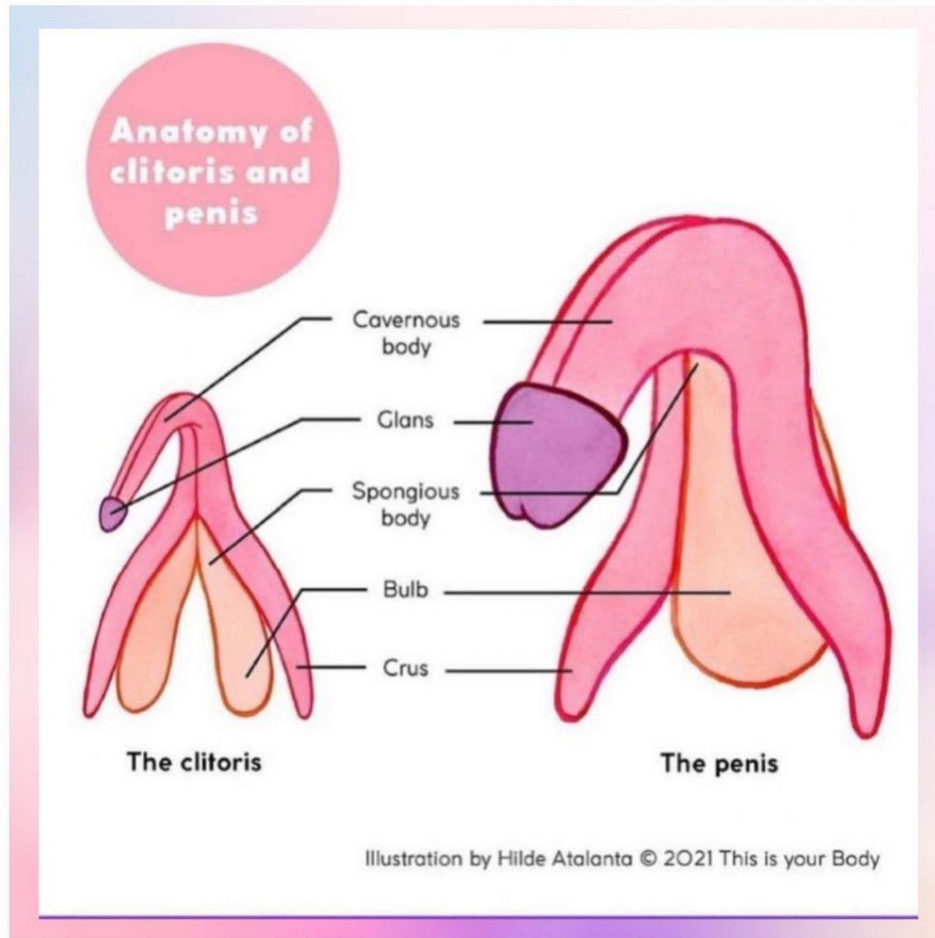
LIBIDO

Illustratie: Lucas Braak. Informatiefolder seksualiteit & medische transitie. Werkgroep Seksuologische Zorg van Kennis- en zorgcentrum voor Genderdysforie Amsterdam UMC

Genderdysforie en seks

Genderdysforie en seks

Medische Transitie

Medische transitie

- ▶ Er is geen script

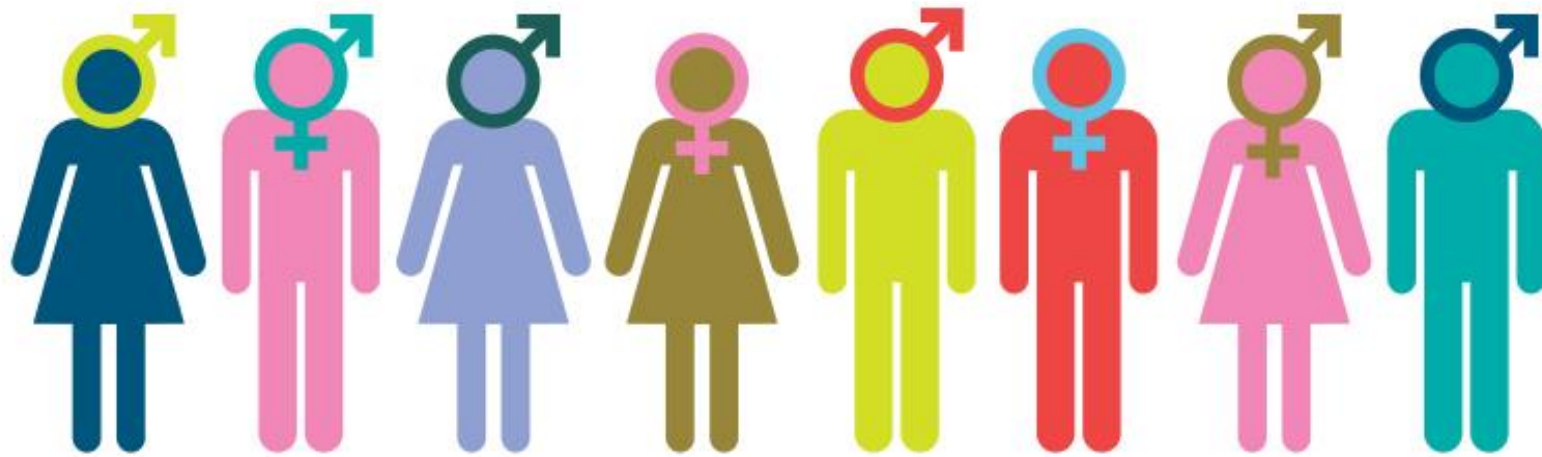
Medische transitie (2)

Logopedie
Lasertherapie

Hormoontherapie

Mastectomie
Faciale chirurgie
Orchidectomie
Hysterectomie
Colpectomie
Vaginaplastiek
Phalloplastiek
...

Gender bevestigende hormoontherapie

Hormoontherapie - Vermannelijking

► Testosteron

- Haargroei gelaat en lichaam
- Clitorisgroei “Bottom growth”
- Herverdeling lichaamsvet
- Diepere stem
- Toename spiermassa en kracht
- Stoppen menstruatie
- ...

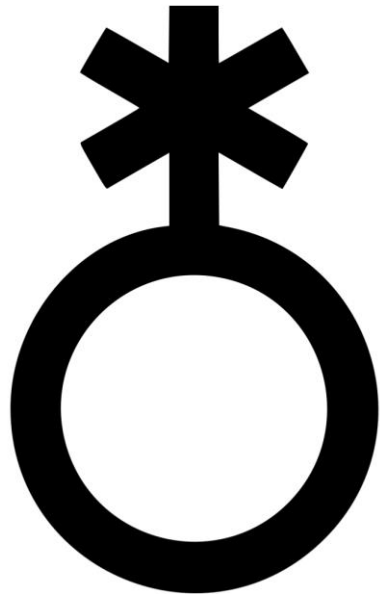
Hormoontherapie - Vervrouwelijking

- ▶ Estradiol
- ▶ Testosteronblokker

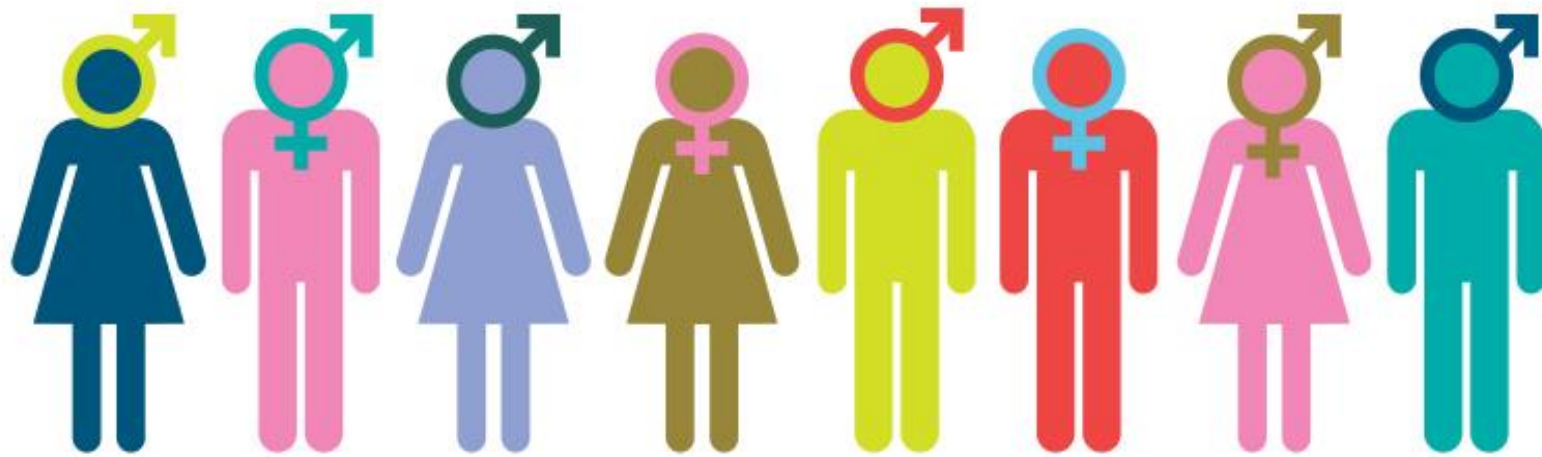

- Borstgroei
- Verzachting huid
- Herverdeling onderhuids vet
- Afname spiermassa en kracht
- Afname spermaproductie/ infertiliteit
- ...

Hormoontherapie - Non-binair

- ▶ Maatwerk
- ▶ Microdosering testosteron
- ▶ Microdosering estradiol

Gender bevestigende operaties

Genderbevestigende operaties Transmannen

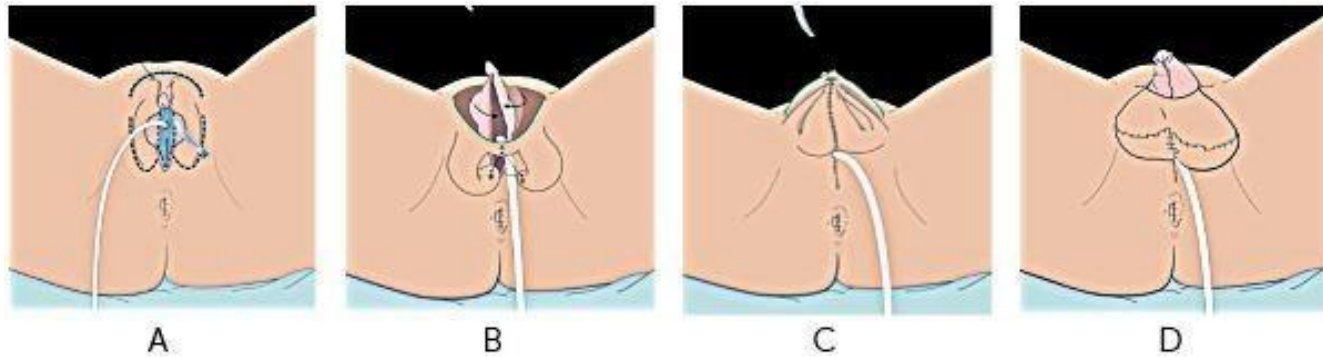
- ▶ 25-40% kiest voor genitale chirurgie
- ▶ Hoog complicatierisico, ingrijpende operatie, grote littekens
- ▶ >90% kiest voor mastectomie (borstverwijdering)
- ▶ 60-80% kiest voor hysterectomie (baarmoederverwijdering)

Motieven zijn divers

Masculiene genitale operaties - metadoioplastiek

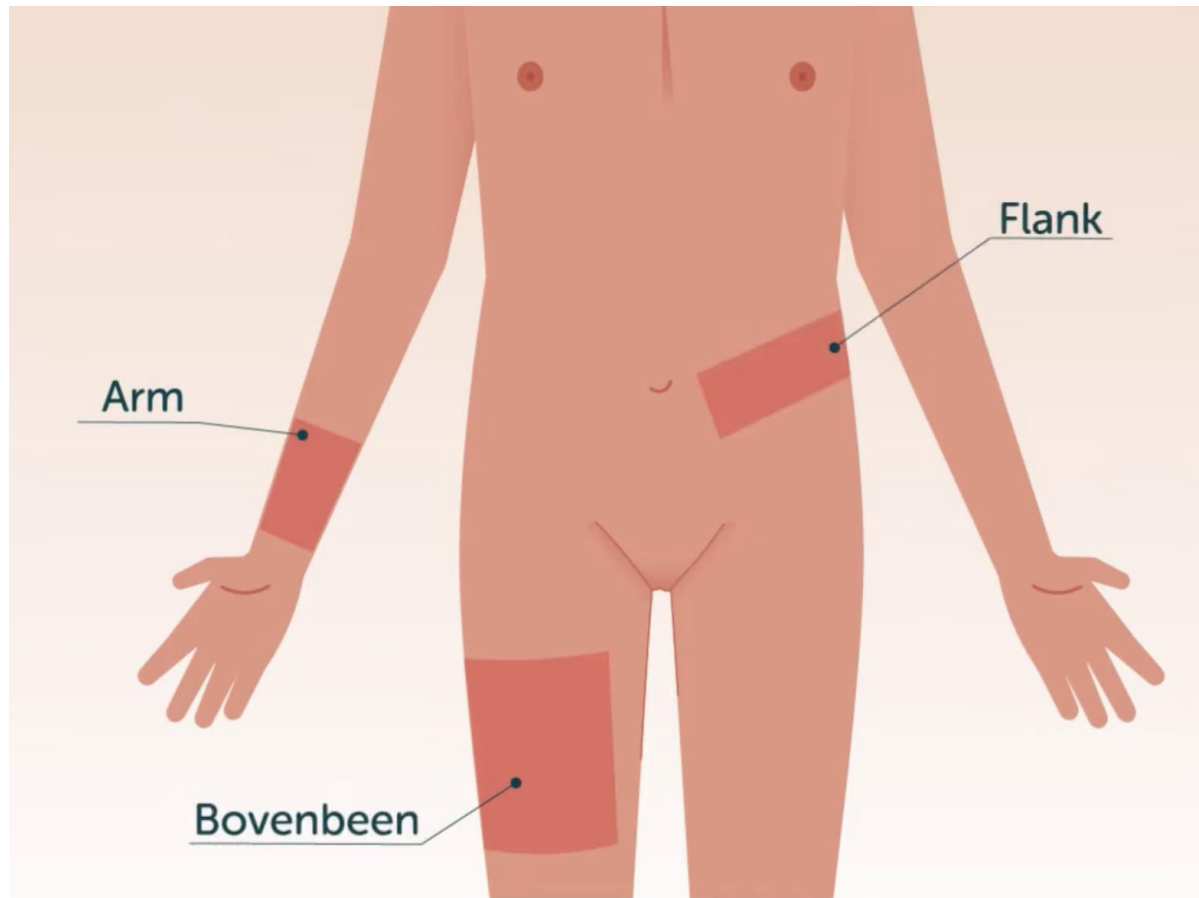
- Creëren kleine penis van aanwezig weefsel

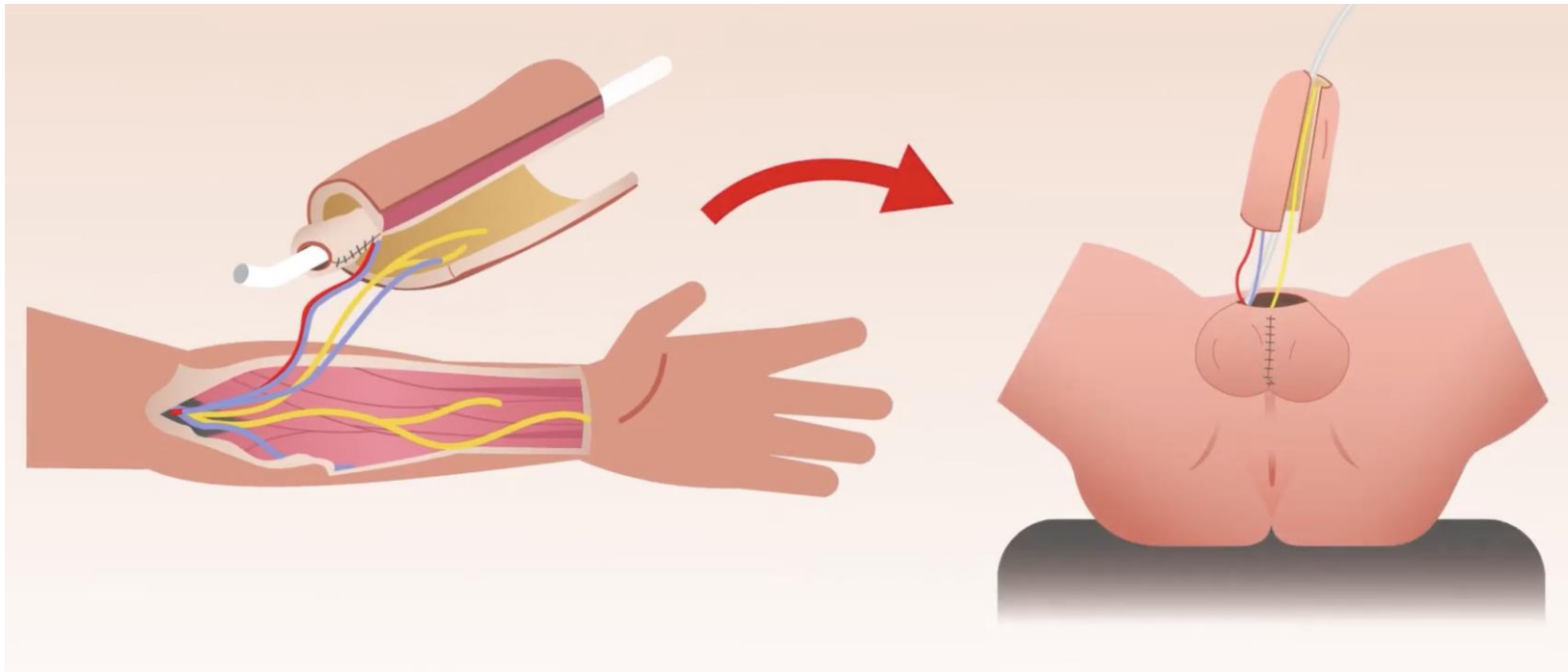
Masculiene genitale operaties - phalloplastiek

- ▶ Creëren van penis van ca 12-14 cm

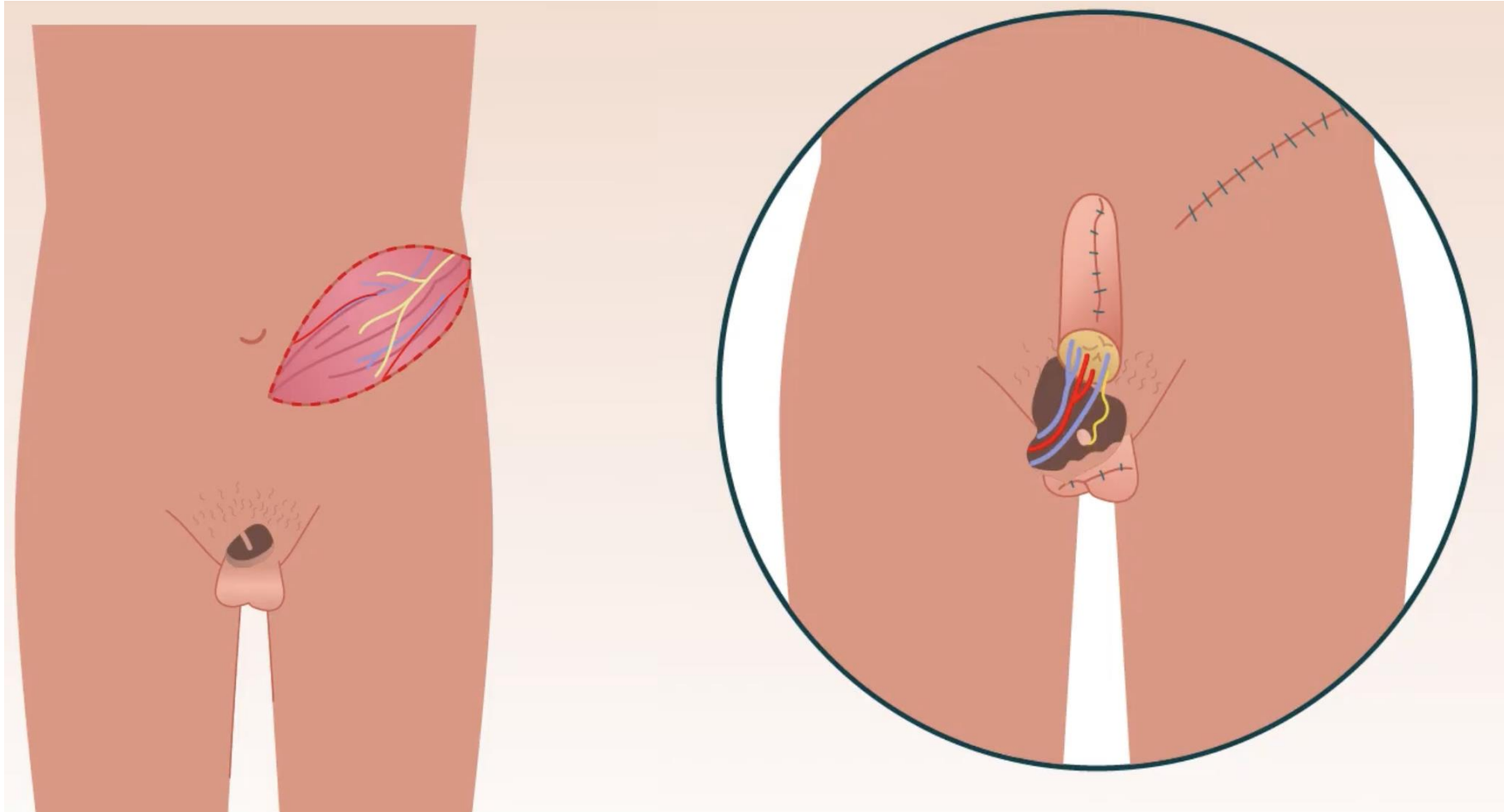
Masculiene genitale operaties - phalloplastiek

Masculiene genitale operaties - phalloplastiek - lap uit de onderarm

Masculiene genitale operaties - phalloplastiek - lap uit de flank

Feminiserende genitale operaties

Tansvrouwen:

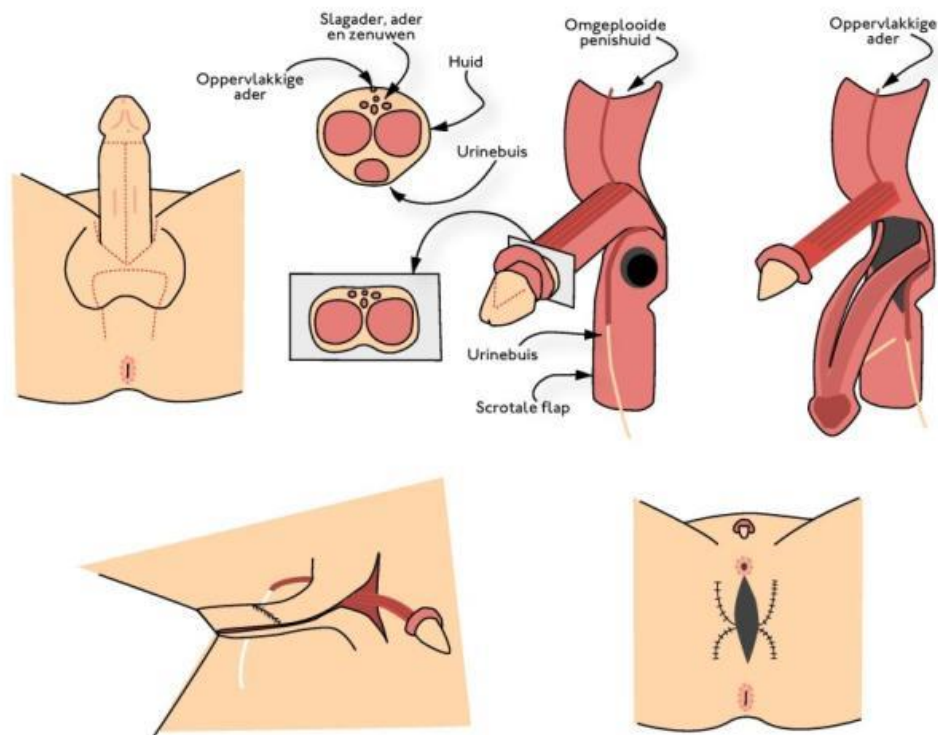
- ▶ 70-80% kiest voor genitale chirurgie (meestal vaginaplastiek)

Motieven zijn heel divers

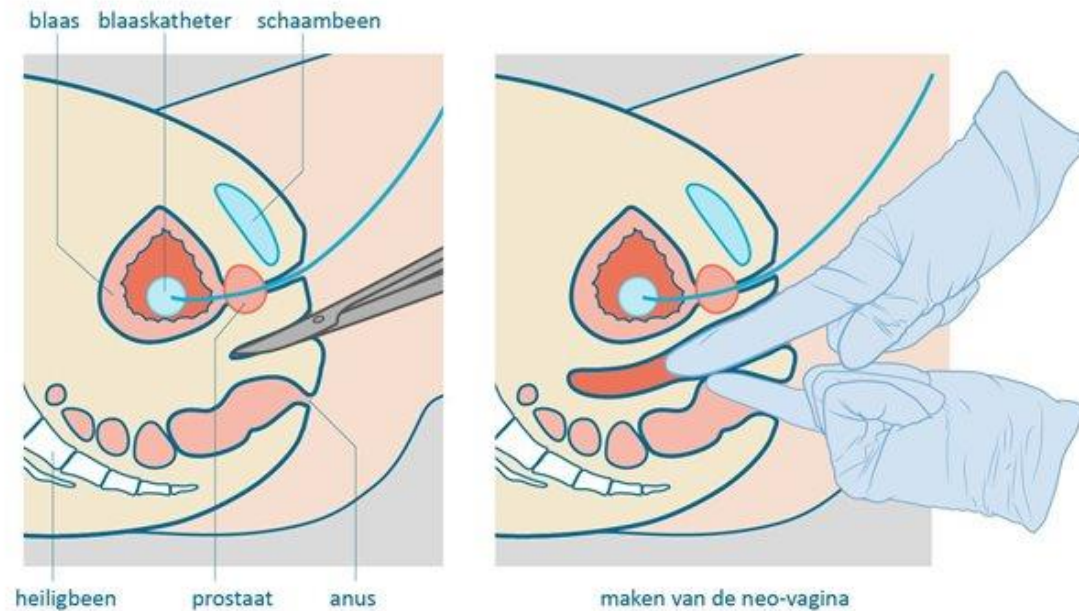
Feminiserende genitale operaties - vulvoplastiek

- Creëren van vulva zonder diepte

Feminiserende genitale operaties - vaginoplastiek

- ▶ Creëren van vulva met diepte
- ▶ Meest gebruikte techniek: penis-inversie
- ▶ Alternatief: darm

Bron afbeelding: Radboud UMC

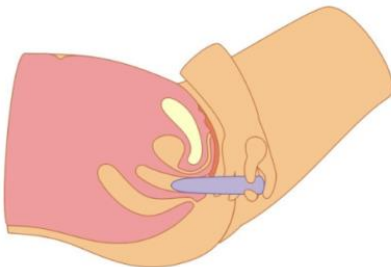
Afbeelding 9 Dilateren

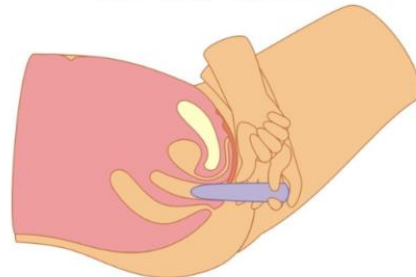
Afbeelding 10 Dilateren

Afbeelding 11 Dilateren

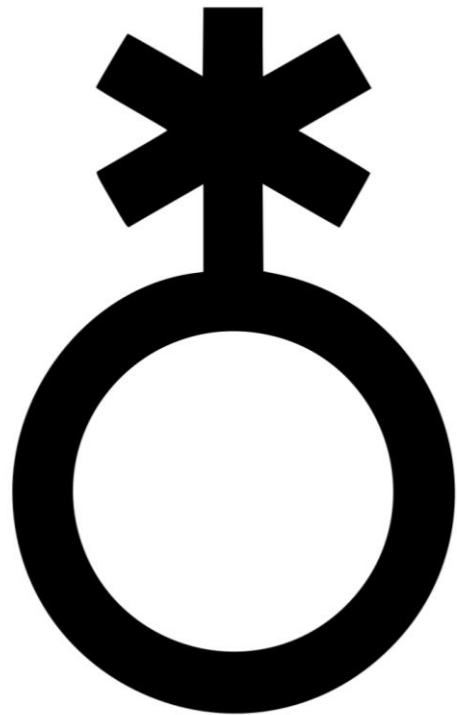

Afbeelding 12 Dilateren

Nazorg

- ▶ Levenslang dilateren en spoelen

Genderbevestigende operaties Non-binaire personen

Non-binaire personen:

- ▶ Onder de 10 tot 20% genitale chirurgie
- ▶ 50-65% mastectomie

Seksueel welzijn en transitie

Invloed van hormonen

Vermannelijking

- ▶ Bottom growth
- ▶ Overgevoelige clitoris eerste maanden
- ▶ Verhoogde seksuele opwindbaarheid
- ▶ Vaginale atrofie

Vervrouwelijking

- ▶ Afname spontane erecties
- ▶ Moeilijker tot erectie komen

Seksueel welzijn na genderbevestigende chirurgie

- ▶ Herontdekking seksualiteit solo en met partner
- ▶ Afname van dysforie en incongruentie
- ▶ Verbetering van seksueel welzijn
- ▶ Frequentie van soloseks en partnerseks neemt toe
- ▶ Vaker orgasme na de operatie
- ▶ Vrijwel altijd: mate van tactiele erogene sensibiliteit

Seksueel welzijn na genderbevestigende chirurgie | Vagina- en vulvoplastiek

Positieve effecten

- ▶ Sterkte verbetering van lichaamsbeeld
- ▶ “Vrouwelijke” rol, penetratieseks ontvangen
- ▶ Grootste deel van transvrouwen ervaart pijnvrije penetratie
- ▶ 70-85% van vrouwen ervaart orgasme

Aandachtspunten

- ▶ Pijnklachten bij vaginale penetratie komen voor - vooral in eerste maanden na operatie
- ▶ Vernauwing van de introïtus
- ▶ Granulatieweefsel (wild vlees)
- ▶ Verhoogde bekkenbodemspansing
- ▶ Neo-vagina: geen lubricatie (glijmiddelen noodzakelijk)

Seksueel welzijn na genderbevestigende chirurgie | Metadoio- / Phalloplastiek

Positieve effecten

- ▶ Verbetering van seksueel welzijn
- ▶ "mannelijke" rol aannemen
- ▶ Uitbreiding van seksuele scripts
- ▶ Bij phalloplastiek: clitoris aan basis van de neopenis "begraven" - indirecte stimulatie
- ▶ Bij metadoioplastiek: clitoris wordt naar voren gebracht - direct bereikbaar voor stimulatie

Aandachtspunten

- ▶ Veel complicaties bij phalloplastiek
- ▶ Erectieprothese noodzakelijk voor penetratieseks (meerdere operaties)

Transpersonen bij de bekkenthérapeut

Komt een transpersoon bij de bekkentherapeut

Communicatie en bejegening

- ▶ Noem je voornaamwoorden en vraag naar de voornaamwoorden van je client
- ▶ Inclusief taalgebruik: "mensen met een vagina" i.p.v. vrouwen
- ▶ Taal rondom seksualiteit, terminologie van client staat centraal (t-dick of microfallo)
- ▶ Gebruik nooit de deadname
- ▶ Geen curiosity questions (alleen medische zaken die van belang zijn)

-
- ▶ "Ik merk dat dit gebied voor veel mensen spannend is om te bespreken. Welke woorden vind jij prettig om te gebruiken voor je geslachtsdelen?"

Komt een transpersoon bij de bekkentherapeut (2)

Jouw rol

- ▶ Chronische overspanning bekkenbodem
- ▶ Begeleiding bij dilatatie
- ▶ Littekenmassage en desensibilisatieoefeningen
- ▶ Leren cliënten veilig contact te maken met hun lichaam, aandacht voor emotionele lading van bekkengebied
- ▶ Sekspositieve houding: plezier staat voorop

Samenwerken en verwijzen

- ▶ Bekkenthérapeuten gelieerd aan genderpoli's of gespecialiseerd in genderdysforie
- ▶ Seksuoloog NVVS of Consulent Seksuele Gezondheid NVVS met ervaring met genderdysforie

PSYQ

JIJ Genderzorg

Take home message

- ▶ Elke transitie is uniek
- ▶ Diverse groep met specifieke aandachtspunten op gebied van seksualiteit
- ▶ Taal doet er toe - gebruik gender inclusieve woorden
- ▶ Libido bestaat niet

Tussen de lakens: uit de hokjes!

A.m.Spreeuwiers@Transgenderzorgutrecht.nl LinkedIn:

Literatuur

- ▶ Kennis, M. (2023). Seksualiteit bij transgender personen: het draait niet enkel om hormonen. Tijdschrift voor Seksuologie, 47(2), 86-90.
- ▶ Özer, M., et al (2022). ESSM Position Statement "Sexual Wellbeing After Gender Affirming Surgery". The Journal of Sexual Medicine, 19(11), 1584-1642. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2022.08.192>
- ▶ Rawee, P., Rosmalen, J. G. M., Kalverdijk, L., & Burke, S. M. (2024). Development of Gender Non-Contentedness During Adolescence and Early Adulthood. Archives of Sexual Behavior. <https://doi.org/10.1007/s10508-024-02817-5>
- ▶ T'Sjoen, G. et al (2020). European Society for Sexual Medicine Position Statement "Assessment and Hormonal Management in Adolescent and Adult Trans People, With Attention for Sexual Function and Satisfaction". The Journal of Sexual Medicine, 17(4), 570-584. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2020.01.012>
- ▶ Van de Grift, T. C., & Kreukels, B. P. C. (2023). Seksualiteit bij mensen met intersekse/varianties van de geslachtsontwikkeling (DSD). Recente inzichten en suggesties voor de seksuoloog. Tijdschrift voor Seksuologie, 47(2), 78-85.
- ▶ Wiepjes, C. M. et al. (2018). The Amsterdam Cohort of Gender Dysphoria Study (1972-2015): Trends in Prevalence, Treatment, and Regrets. The Journal of Sexual Medicine, 15(4), 582-590. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2018.01.016>